

Marno János

A cselekmény – Isten ha egyszer lábra kap

● *részletek a fenti címet viselő, majd' harminc éve napvilágot látott verseskötet mai, tüzetes, minden egyes darabot felülvizsgáló átiratából, a műhelymunkát ki-kiteregető jegyzetek „multifunkcionális” beszédeivel ellátva.*

13

A bolondok elfordítják róla a te-
kintetüket, fél karjuk ernyedten ingáz a selyem-
hártyás ragulé s a szájuk között. Ez, meg a láz,
mormolja, ezek alkotják együtt a teremtő hülyeség
olyan, bizonyos ritka, ám, annál jellemzőbb
példányait, mint amilyen szerénységem volt s lesz,
míg a világ világ, a földnek hol emitt, hol
amott repedő sarkában; és mégis, rám tör a frász,
cserbenhagy minden lélek, ha órá
téved vissza valamely vétlen pillanatom...
És nincs rajta, kívüle egyéb, csak ez a rossz, rossz, rossz.

13/b

A bolondok kivetik maguk közül a hülyét, mint egy gazdátlan korcsot, kinézik őt az étkezőből, ahol konzervből készült ragulevest toligál eléjük a konyhás személyzet. Nem is olyan pocsek az íze annak a levesnek! Ha nincs az a tömény klórszag, az étkezőben csakúgy, mint a folyosón vagy a nővérszobában, akkor nem üli meg az ember garatját sem annyira a ragu véres hidegveríték íze. Trópusi íz, a veríték sűrű, mintha krémlevest préselne ki magából a bolondok bőre, a hülye meg éhen marad. A bolondok összetartanak, a hülye bakancsot húz, és indul a kertbe szembe menni a kórházi szabályzattal. Úgy viselkedik, mint egy protekciós beteg; feszegeti a határokat, az ambulancián még tegnap összekülönbözött a főorvossal, amivel belopta magát a fiatal rezidens doktornók szívébe. „Ki ez a hülye?” – hallotta ki a vidám susogásukból, talán mert imponált nekik a bakancsos, pizsamás jelmezében. Abban az időben még kevesen társították a haláltábori rabruházatot evvel a viselettel. Kevesen, és azok is inkább csak magukban. Mindig van nála íróeszköz és füzet, amibe igyekszik a fontosabb ötleteket, gondolatokat feljegyezni, de kérdés, mit ér majd velük otthon, hogy mire megy velük a megszokhatatlan klórszagban? Mert ez a szag, elegyülve az ember bomlásszagával és a kollektív izzadságszaggal, mérgezően hat az idegrendszerre is, amitől a friss levegőn áthevült és lázasan lejegyezte, ugyanaz a szó vagy gondolat mérgezett állapotában még súlyosabb romlást idézhet elő az elméjében.

14

Hallasz? – hajtogatom. Vagy veszettül
csépelek valamit... Most dől-e rám a ház,

amiért hetekre üresen maradt? A víz
bőrzik az eresz alatti hordóban, színén
a bőrrömet ellepő vasskarlát. Fertőző volnék?
Pizsamám ujján a gyászszalag, szinte
otthon érzem már magam. Kint az utcán
mozdulatlanná meredt a kígyózó nép,
az égalja rózsaszín, rajta a felirat: *ÁLLAMI
MATINÉ* – egy alak felüvölt, egy másik kockát
vet némán, frontérezékenyen, a hidegre.

14/b

Azt hiszem, távolodunk az eredeti indulatoktól is, melyek a verset színre hozták, és eszerint a szín – színhely vagy színtér – is, szóismétléssel élve, áthelyeződik a mába. Kevesebb zöldség, kevesebb fa, viszont a rozsdá hatalmas temetőket sejtet. Persze, a skarlát sem mese. Viszont őrizetben a szocialista kultúrpolitika, vidéken, ahol a vers alanya többet betegeskedett, mint amennyit ült az iskolapadban, nyomta az ágyat bárányhimlővel is, melyet elsőre bárányfelhőnek írt a zabolátlanul reszkető keze. Törölnie kellett a felhőt s a kezét is, mielőtt a himlővel sikerült boldogulnia. A vers első szava (mint az eredetiben is) némi riadalomra vall, mely azután kiereszti a hangját, hisztérikussá fokozza, hisztérikussá és gúnyossá, ami az eredeti korszakban magától értetődőnek hathatott. Ma már nem mindent ért meg mindjárt az ember, messzebbre ne menjek, akinek a szövegmondásai annyira lenyűgöztek annak idején, az ma merő affektálás és alakoskodás az érzékszerveimnek. Latinovits Zoltánra gondolok elsősorban, a hatvanas-hetvenes évek színészkirályára, aki sziszegve szűrte összeszorított fogain keresztül a szájában megöblögetett szavakat, amivel számos kollégáját is sikerült ámulatba ejtenie, nem csak a magunkfajta, izgágán szorongó fiatalokat. A színész azonban eleve áldozata a korának; örülhet, ha egyáltalán a pályája végéig talpon marad. És akkor jöhet a szakadék, a szakadék szélén még néhány szinkronszerep, ismerek olyan vaskosan komisz szinkronhagot is, amely több évtizede elfertőzte és leuralta a média mondhatni teljes spektrumát. Költői szóval: disznóság, hogy a legrosszabb hangot dugják le leggyakrabban a figyelmetlen s épp ezért könnyen hipnotizálható nézők torkán, ezt éppen ideje szóvá tennem, mégha ezzel az érzékenyebb olvasó figyelmét túl hosszasan tereltem is el a versről. Nem állt szándékomban. Bizakodásra biztatom magam, hogy hamarosan jön olyan vers, ami alkalmat ad majd rá, hogy a fenti darabra még egyszer visszatérjek. Elvégre itt érdekesen is elsülhet, ha a vers és a kommentár szinkronja egészen félrecsúszik, mintha haza tartva a szomszéd házba esnénk be, súlyosan leragadt szemhéjjal, hogy azután ott ébredjünk, ott térjünk magunkhoz, a hozzánk legközelebb eső idegenben.

15

Csak hogy a hideg, Isten leheletével,
itt a hentesnél, a pult üvege mögül
kicsapva lep meg, ráncot villant a fólia, kerül
papírzacskó, maradni rezzentlennek,
vagy szemre álmatagnak, ez most a jelszó.
Isten azonban füttyülni szeret, golyót
ereszteni képmása zacskójába, szelet
vetni a mustáros kolbászhoz, és szelet
kenyeret tépdetni mártogatásra; a pénztárban
várandós nő ül, véresre festve, nem pillant fel rám –
nemlétem léptéke egy kockás papírzakon.

15/b

Az eredeti darabnak csupán a keretét őrzi valamelyest e mostani változat. Az Isten hidege és a papírzakó. Az eredeti darabban drogról is beszélek, mint gyógyszerről vagy/és tudatmódosító szerről, amelyet Isten tulajdonol. Röstelltem volna benne hagyni a versben ezt a motívumot, gyerekesnek találtam, hiába emlékszem a körülményekre, amelyek közepette gépeltem ódon írógépen, a sötét szobában, a verset. Nem hiszem, hogy akkor hittem benne, de hogy félttem tőle és a félelem mára sem enyhült, afelől nem lehetnek kétségeim. Mindegy, hogy templomban ülök vagy térdepelek, vagy a soromra várok egy hentesboltban. A ötvenes-hatvanas években a falu egyetlen hentesét Gusztinak szólította az anyám, odahaza is így beszélt róla: „Ma mégsem kapot friss árut a Guszti.” s ez azt jelentette, hogy ezen a hétfőgén nem kerül húsétel az asztalunkra, mert a Guszti hetente egyszer, csak csütörtökön kapott friss tőkehúst a vágóhídról. Manapság nem látogatok hentesüzleteket, huszonnyolc évvel ezelőtt azonban előfordult, hogy betértem valamelyikbe, tizenöt deka főtt kolbászt kértem, mustárral és egy ropogós serclivel, ha láttam, hogy az is van. Számos hentesemberben ráismerni véltem a Gusztira. Mintha az ilyen férfiak arcbőre vagy a szőrös alkarjuk bőre tükrözné valahogy a pulton előttük heverő húsdarabokat. Még a darált hús esetében is maradt egy ilyen képzetem. Fantomszerű érzettel jár a fejemben, hogy pár lépésnyire tőlünk, a Mészáros utcában egyetlen hentesüzletet se találni, míg zöldségest, gyógyszertárat, vendéglőt kettőt is, plusz egy kínait, ahol nagyjából két éve egy tartós hörgőgörcsöt átvészélhettem csúcsidőben.

Fischer Judit: Tetrisz - 2013

